

vietnamese
Mental Health Services

Serving the mental health needs & promoting wellbeing of people from Vietnam

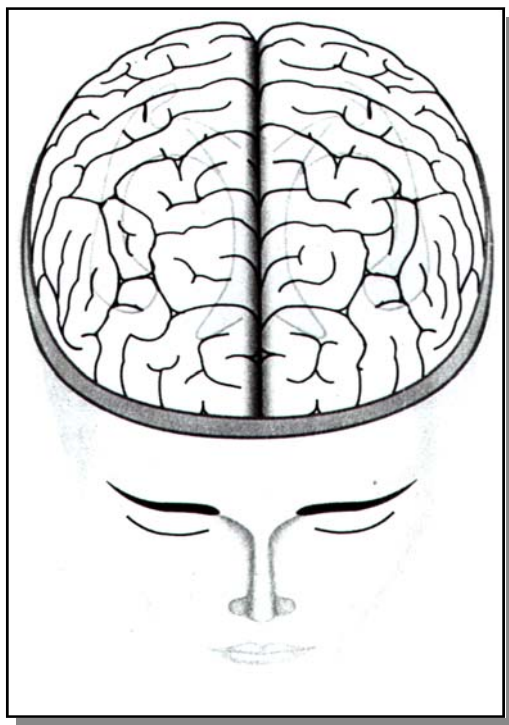
Hội Tâm Thần Việt Nam

越南心理保健服務

Bệnh Parkinson

帕金森氏病

(Parkinson's disease)

Bác sĩ Nguyễn Xuân Cẩm biên soạn

中文編譯：謝延績 O. B. E.

Lời xin phép trước

Kính gửi Quý Báo, Tạp chí, Tác giả cùng những công trình nghiên cứu Việt Anh Pháp và Hoa ngữ có bài được trích đăng. Chúng tôi mạn phép trích đăng hoặc dịch những bài có giá trị y tế cao nhằm phục vụ đồng hương Việt nam tại VQA trong chiều hướng thông tin giáo dục và quảng bá tin tức không vụ lợi.

Advanced permission Request

We would like to ask in advance permission of Newspapers, magazines and researchers that have valuable articles or studies published in this booklet. Our aim is to serve the Vietnamese Communities in the UK in terms of publicity, health education, and dissemination of information without making profits.

預先徵求許可

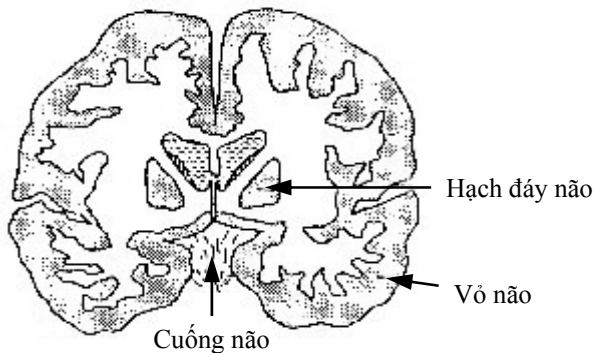
謹向報紙、雜誌社和各位研究學者，預先徵求許可轉譯具有價值的報導和研究論文，刊印予本小冊子。其目的是非牟利性，而是為來自越南難民社區提供服務、推廣健康教育和保健知識傳播。

Bệnh Parkinson

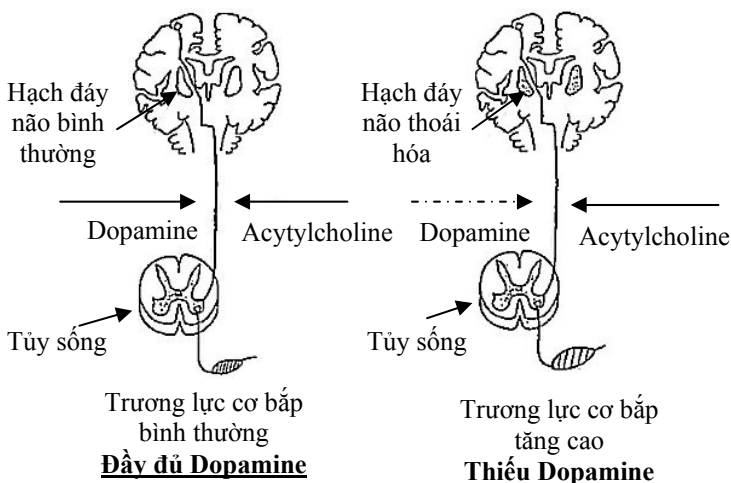
Ra đường, thỉnh thoảng bạn có thể gặp một người lớn tuổi, vẻ mặt ngờ ngác kém thần sắc, dáng đi lại có một số nét đặc biệt khác thường: hai chân bước lúp xúp, hai tay thẳng đứng ít đưa tới đưa lui, thân hình hơi nghiêng về phía trước. Phân chắc là người đó mắc phải bệnh Parkinson, tên vị bác sĩ Anh đã mô tả các triệu chứng vào hai thế kỷ trước đây.

Nguyên do của bệnh Parkinson chưa được rõ lắm. Người ta chỉ biết là trên phương diện bệnh lý có sự thoái hóa, hư hại của một bộ phận nằm sâu trong não, bên trên cuống não, gọi là hạch đáy não (basal ganglia). Hạch tiết ra một chất truyền dẫn thần kinh (neurotransmitter) tên là Dopamine; còn tại sao hạch này về già bị thoái hóa, đến nay vẫn chưa có lời giải thích thỏa đáng, mặc dầu môi trường được cho là một yếu tố gây bệnh quan trọng.

Hình não bộ dọc

Trong não còn có một chất truyền dẫn thần kinh khác, đó là Acetylcholine. Dopamine và Acetylcholine hoạt động sát cánh và quân bình với nhau, để điều hòa các tín hiệu từ vỏ não xuống tủy sống rồi ra cơ bắp. Nhờ thế cử động của chúng ta có sự phối hợp nhịp nhàng và uyển chuyển. Thiếu Dopamine, cơ bắp không còn được kiểm soát nữa, nên lúc nào cũng ở vào tình trạng trương cứng khiến cử động giảm bớt đi và thêm nhiều khó khăn hơn.

Có một số bệnh trạng với triệu chứng giống như bệnh Parkinson, tiếng Anh gọi là Parkinsonism, nguyên do được biết rõ hơn:

- Phụ chứng của các thuốc chữa bệnh tâm thần loại Butyrophenone, Phenothiazine.
- Chất độc làm hư hại hạch ở đáy, ví dụ Manganese
- Bệnh do siêu khuẩn gây ra: Japanese B encephalitis (năm 2000 ở Việt Nam đã xảy ra bệnh dịch này), Encephalitis lethargica.
- Chấn thương sọ não liên tục, thường xảy ra cho các võ sĩ quyền Anh, điển hình là nhà vô địch hạng nặng Muhammad Ali.
- Thoái hóa tổng quát của nhiều bộ phận trong cơ thể.
- Bệnh Wilson do chất đồng có nhiều trong máu, làm thoái hóa hạch đáy não và hư gan; bệnh Huntington.
- Bệnh giang mai đã xâm nhập vào hệ thần kinh (neurosyphilis).
- U bướu não bộ.

➤ **Triệu Chứng**

Bệnh Parkinson xảy ra thường từ 50 tuổi trở lên và cho cả hai phái, nam nhiều hơn nữ. Nhưng khi các triệu chứng đã đầy đủ, việc định bệnh đã rõ ràng rồi, thì thống kê cho biết là có đến 10% người dưới 40 tuổi mắc phải. Hiện nay tại VQ Anh có khoảng 200,000 bệnh nhân

Parkinson, mỗi năm thêm 15,000 trường hợp mới được ghi nhận. Các triệu chứng bắt đầu xảy ra sau khi hạch đáy não bị thoái hóa và lượng Dopamine đã giảm mất đi 80%.

Thoạt tiên, nếu người nhà tinh ý một chút sẽ nhận thấy có sự khác thường trên nét mặt bệnh nhân. Họ làm như thờ ơ lạnh lùng trước chuyện vui buồn, đó là vì các cơ bắp trên mặt không còn nhạy cảm như trước nữa, mất đi khả năng biểu lộ phần tinh cảm của con người. Kế đến là khi viết thì tay hơi run, nét chữ càng ngày càng nhỏ, nhất là ở cuối hàng.

Nhai, nuốt có phần khó khăn hơn, bộ tiêu hóa mất dần hiệu năng nên bệnh nhân hay bị táo bón. Họ cũng ít ngủ về đêm, ban ngày lờ đờ mệt mỏi, dễ trở nên cau có gắt gỏng.

Khi bệnh đã phát triển nhiều rồi thì các triệu chứng càng lộ rõ:

- Run

Đây là một triệu chứng chính, thể hiện nhiều nhất là ở tay và bàn tay, đôi khi cả chân, mồm và lưỡi nữa. Ban đầu run một bên, sau đó là cả hai bên, run nhiều lúc bệnh nhân ngồi im và bớt đi khi họ làm một công việc nào đó. Các ngón tay khép vào duỗi ra liên tục, ngón cái mân mê hai ngón trỏ và giữa giống như đang vắn thuốc hút.

- Ít cử động

Phát triển dần dần, tạo khó khăn cho bệnh nhân khi muốn làm một động tác thông thường. Các công việc cần đến bàn tay khó thực hiện được, ví dụ như gài nút áo, cầm bút viết.

- Cứng tay chân (rigidity)

Tứ chi cứng khi co vào, nhất là chi trên. Chân và thân mình thẳng đơ, hơi nghiêng về phía trước.

Ngoài việc đi đứng có những nét đặc biệt đã kể trên, bệnh nhân phát âm nhanh nhưng không rõ ràng, mồm chảy nước dãi lòng thòng, da tiết ra chất nhờn. Khả năng về nhận thức như tập trung tư tưởng, sự phán đoán, trí nhớ, trí thông minh không bị ảnh hưởng nhiều.

Trong phần thử nghiệm lâm sàng, bác sĩ sẽ cho thử máu về bệnh giang mai, tìm lượng chất đồng trong máu và nước tiểu, làm scan não bộ nếu bệnh nhân dưới 50 tuổi và triệu chứng chỉ xảy ra ở một nửa người mà thôi.

➤ **Chữa Trị**

Điều cần biết là bệnh Parkinson không thể chữa tuyệt căn được. Tùy theo tình trạng nặng nhẹ, tuổi của người bệnh mà sự điều trị có khác nhau.

• Dược phẩm

Các loại thuốc gồm có:

- Levodopa: Đây là thuốc công hiệu nhất hiện nay, đem lại phẩm chất tốt về cuộc sống cho đa số bệnh nhân. Điều bất lợi là một thời gian sau, thuốc mất dần hiệu lực, lại gây ra một số phụ chứng: cử động bất thường (dyskinesia) như cắn chặt hàm răng, mồm nhai và nuốt liên tục, múa may tay chân, co giật cơ bắp; lơ mơ, cảm xúc thay đổi từng lúc.
- Thuốc có tác dụng như Dopamine (Dopamine agonist) gồm có Bromocriptine, Cabergoline, Pergolide, Ropinirole.
- Thuốc kháng choline (anticholinergics) làm giảm bớt ảnh hưởng của hóa chất acetylcholine trong não: Benztropine, Orphenadrine, Procyclidine.
- Thuốc ngăn chặn Comt (Comt inhibitors): Tolcapone, có thể dùng chung với Levodopa.
- Selegiline làm chậm sự chuyển hóa của chất Dopamine trong não.

• Giải phẫu

Gần đây, với những kỹ thuật mới, giải phẫu đã được chú trọng trở lại:

- Dùng vi điện cực để phá hủy một chỗ nhất định của hạch đáy não, giúp cho bệnh nhân chịu được liều Levodopa cao hơn.
- Kích thích sâu trong não: Thay vì phá hủy hạch đáy não, phương pháp này dùng một điện cực cắm vào đó và nối với một máy gây

nhịp ở bên ngoài để kiểm soát. Công hiệu của loại kích thích này là trị được chứng run và ít cử động.

- Ghép tế bào của phôi thai sản xuất dopamine vào hạch đáy não, có nhiều triển vọng tốt.

➤ **Tiên liệu bệnh**

Tùy theo bệnh trạng xảy ra ở lứa tuổi nào. Nếu còn trẻ mà đã mắc phải, bệnh sẽ tiến triển dần dần, tuổi đời có thể giảm đi vì các biến chứng xảy ra do nằm một chỗ ít vận động, do bị ngã té gãy xương. Từ 70 tuổi trở lên mà lỡ vướng vào, bệnh có vẻ không tiến triển nặng hơn, tuổi thọ vì thế mà không thay đổi: tuy nhiên có một số cụ sẽ bị bệnh già lẫn (senile dementia).

Có một số điều cần biết:

- ⇒ Không có bệnh Parkinson nào giống bệnh nào, người này chỉ có một triệu chứng, người khác có đầy đủ triệu chứng cùng lúc.
- ⇒ Cách điều trị có tình cách riêng biệt từng trường hợp, về loại thuốc cũng như liều lượng.
- ⇒ Lỡ quên uống thuốc một lần trong ngày thì đừng uống gấp đôi liều lần kế.
- ⇒ Nên hỏi ý kiến bác sĩ nếu thấy chóng mặt (có thể vì huyết áp hạ thấp) hoặc những phụ chứng khác.

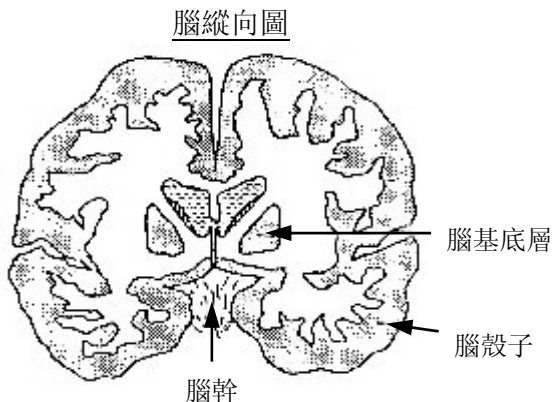
Tài liệu tham khảo:

- *Davidson's Textbook of Medicine, 1997*
- *Y tế Nguyệt san, 10-99*
- *The Drug Treatment of Parkinson's Disease, 6-98*
- *Medical briefing, Dr Thomas Stuttford, 2-01*

帕金森氏病 - Parkinson Disease

在街上，偶爾可能會遇到一位老人，看上去精神困惑，步態“慌張”，雙手僵直不會前後擺動，身體微微向前傾。他可能是患有帕金森氏病(Parkinson's Disease)，為英國醫生在過去的兩個世紀前發現此症狀而命名。

帕金森氏病的原因未完全清楚，只知道它是一種腦部腦細胞基底層(basal ganglia)衰退的疾病，腦細胞基底層向丘腦發送一個信號，一種稱為多巴胺(Dopamine)的化學物質(神經遞質)。至於為什麼腦細胞基底層因年紀大而衰退，至今沒有令人滿意的解釋，雖然被認為是一個重要的致病因素。

當黑質細胞死亡時，就不再能產生和發送多巴胺，這樣，運動信號就不能傳遞。大腦中的另一種稱為乙酰膽鹼(acetylcholine)的化學物質，它和多巴胺互相調合，使一個人的運動得到協調。當多巴胺數量不足時，乙酰膽鹼數量就會過多，它可引起很多病人都出現的震顫和肌肉僵直。

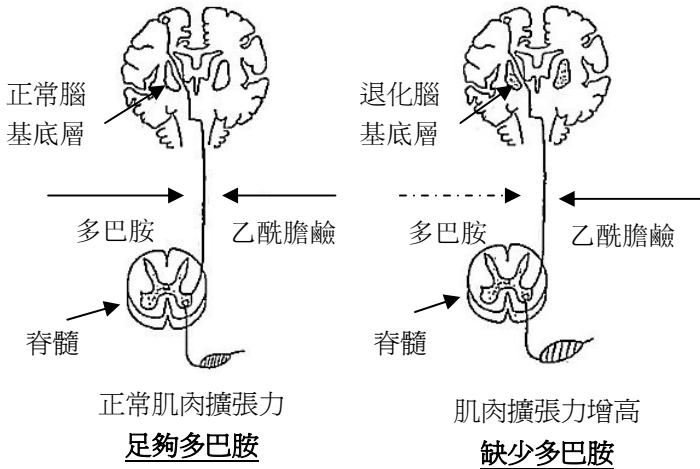
有一些症狀類似帕金森氏症的神經綜合徵，英文名為 Parkinsonism，原因是：

- 由某些精神抑制藥的副作用所引發，例如 Butyrophenone, Phenothiazine
- 腦細胞基底層為錳(manganese)毒素所損壞
- 超級病菌引起的疾病：日本乙型腦炎(2000年在越南已經發生這

種疾病)，腦炎 Encephalitis lethargica。

- 連續腦損傷，最常見於拳擊手，例如重量級拳王穆罕默德阿里 Muhammad Ali。
- 身體多個器官的退化
- 威爾森氏症 (Wilson) 血液含過多的銅，使大腦細胞基底層和肝功能衰竭；亨廷頓氏病 (Huntington's disease)
- 患神經梅毒 (neurosyphilis)
- 患腦腫瘤

➤ 症狀

帕金森氏病通常發生在年齡 50 歲以上及兩性，男性多於女性。當症狀是完整的和診斷是明確的，統計數據顯示，多達 10% 的 40 歲以下者患此症。目前在英國大約有 20 萬的帕金森氏症患者，每年增加 15,000 新病例。這些症狀開始發生當大腦底神經節退化和多巴胺減少 80%。

如果親屬細心會注意到病人的臉上有點古怪。他們對高興或悲傷的故事冷淡漠不關心，那是因為在臉上的肌肉不像以前一般敏感，失去了人類的情感表達能力。其次是書寫時手微微顫抖，字體越來越小，尤其是在最後一排。

進食時咀嚼、吞嚥較為困難，消化系統失去效能，易患便秘。晚上睡不好，日間疲勞，容易變成脾氣暴躁。

隨著疾病的進展，上述症狀更加明顯：

- 震顫

這症狀大多是表現在胳膊和手，有時雙腿，嘴巴和舌頭。初時在身體的一側開始，然後身體的兩側，當患者坐定時震顫較多，而在做某些事情時則會減少。手指持續漲開和收回，類似正在卷煙。

- 少運動

疾病逐步發展，為患者帶來運動困難，尤其是以雙手難執行的動作，例如扣襯衫衣鈕，握筆。

- 手腳僵硬

四肢僵硬，不易彎曲，尤其是手。身體和腳僵直並向前傾。除了以上所述的行動異常之外，患者說話時發音不清，流口水，皮膚有粘膜分泌物。認知能力方面，如思想集中，判斷，記憶，智力等受影響不大。

在臨床診斷試驗時，醫生會為患者驗血，是否有梅毒、血液的含銅量和驗尿，如果患者是 50 歲以下或症狀只發生在身體的一側者，則會做大腦掃描。

➤ 治療

完全治愈帕金森氏症是不可能的。而治療的方法亦是取決於病情嚴重程度、患者的年齡，其治療是不同的。

- 藥物治療

各種不同藥包括：

- Levodopa: 這是當今最有效的藥物，為大多數患者提供了一個良好的生活品質。缺點是一段時間後，藥物逐漸失效，導致一些副作用：運動障礙 (dyskinesia)，如牙咬，嘴裡反復咀嚼，吞嚥，舞手舞腳，肌肉抽搐，迷惑，情緒變化。
- 多巴胺激動劑 (Dopamine agonist) 如 Bromocriptine, Cabergoline, Pergolide, Ropinirole.
- 抗膽素激性的藥 (anticholinergics) 減少大腦神經末梢傳遞質的影響，如 Benztropine, Orphenadrine, Procyclidine

- COMT 抑製劑 (Comt inhibitors) 如 Tolcapone 可和 Levodopa 一齊使用
- Selegiline 可減緩大腦多巴胺的轉化

➤ 手術

近年來，隨著新技術，手術也被再次受專注：

- 利用微電極摧毀一個大腦底神經節的組織，幫助患者能夠耐受高劑量的 Levopoda
- 深部腦刺激術：而不是破壞的成本基數的大腦，此方法使用一個電極插入大腦底神經節並連接到外面的控制儀器，以觀察是否影響症狀。這種療效是可減緩震顫和刺激運動
- 移植胚胎細胞組織：在病人腦中植入可以產生多巴胺的細胞以代替死亡細胞，有良好的前景。

➤ 預斷

根據病況發生在不同年齡而定，如果患者年紀輕，疾病會進展緩慢，因並發症引起的少體力活動，而摔倒骨折。70 歲以上的患者，疾病進展似乎並不會加重，壽命沒有改變：但有一些長者會患上老年癡呆 (senile dementia)。

一些應該知道的事：

- 每個患者的症狀不同，有些只有一兩種症狀，而有些則出現所有的症狀
  - 治療方法關於使用藥和劑量亦因個別而不同
  - 如果忘記服藥的話，在下次服藥時切記不要服用加倍的藥
  - 如果覺得頭昏(可能是因血壓降低)或其它不適的副症狀，請向醫生查詢

This Booklet is published with the support of:

Department of Health

City Bridge Trust

SLaM NHS Trust

Big Lottery Fund

City Parochial Foundation

Serving the mental health needs & promoting wellbeing of people from Vietnam

Hội Tâm Thần Việt Nam   **越南心理保健服務**

25 Fair Street, London SE1 2XF

Phone: 020 7234 0601   Fax 020 7407 7500

Email: info@vmhs.org.uk   Website: www.vmhs.org.uk

Charity Registration No. 1001991 — Company Registration No. 2572955